

Újdonságok az élelmiszerkönyvi szabályozásban

I. A Magyar Élelmiszerkönyv kiadásának új rendszere

Történelmi visszatekintéssel kezdve a Magyar Élelmiszerkönyv kötelező előírásait hatályba léptető első jogszabály a 40/1995 (XI. 16.) FM rendelet volt. Erre a rendeletre a felhatalmazást még az 1995. évi élelmiszertörvény adta. A rendelet mellékletként csupán az előírások számát, címét, a kötelező alkalmazás időpontját adta meg és azt, hogy mely közösségi jogszabály alapján készült. Az előírásokat a szabványokhoz hasonlóan a Szabványboltban lehetett – viszonylag csekély összegért – megvásárolni. Ezek az élelmiszerkönyvi előírások szolgálták az Unió tagságunkra való felkészülést.

2004. május elsejével megváltozott az élelmiszerkönyvi előírások kiterjedése, hiszen azokat, amelyek közösségi rendelet alapján készültek vissza kellett vonni (a közösségi rendeletek közvetlenül hatályosak!), ami azt eredményezte, hogy a közel 130 előírás száma kb. 70-re csökkent. Ez a változás tette szükségessé, hogy újra megjelenjen a 2004. május 1-vel hatályos előírások táblázata, amit az 56/2004 (IV.24.) FVM rendelet hirdetett meg. Ez a rendelet a közösségi előírások átvételével készült Magyar Élelmiszerkönyv előírásokat tartalmazta. Ugyanekkor, 57/2004. (IV. 24.) FVM rendelet számmal jelent meg az első, nemzeti termékleírásokat tartalmazó rendelet, amely kötelező előírásként tartalmazta egyes húskészítmények, tejtermékek, kenyerek és péksütemények követelményeit. A felhatalmazást már a 2003. évi LXXXII. törvény adta, amely szerint a rendeletnek még mindig csak az előírások sorszámát, jelét címét kellett tartalmaznia.

A előírások elérhetősége a szabványboltban visszaszorult, helyét átvette az FVM, illetve az OMKG (Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ) honlapján történő megjelenés.

Az előbbi rendszer jogbiztonsági szempontból nem volt megfelelő, így az Igazságügyi Minisztérium állandó nyomása alatt megkezdődött az előírások teljes szövegének az 56/2004 (IV.24.) FVM rendelet módosításainak függelékként történő megjelentetése (az előírások közzétételét a 2003. évi LXXXII. törvény módosítása már előírta 2006. január 1-től). 2005-től folyamatosan jelentek meg az előírások a Magyar Közlönyben, ami egy lépéssel már előbbre mutatott a jogbiztonságban. Nem volt azonban ez a rendszer sem tökéletes megoldás, tekintve, hogy

egyres kisebb módosítások a rendelet mellékletében jelentek meg, mások a függelék módosításaival, és még mindig voltak olyan előírások, aminek a szövege csak webes felületen volt elérhető.

A 2008. évi XLVI. törvény az élelmiszerbiztonságról és hatósági felügyeletéről egyértelművé tette, hogy – azon túl, hogy a szerepe megerősödött – a Magyar Élelmiszerkönyv rendelettel közétett előírásainak teljes szövege meg kell jelenjen a rendeletekben. Ennek következménye, hogy egy új rendeletben, a 152/2009. (XI. 12.) FVM rendelettel megkezdődött az Élelmiszerkönyv hatályos szövegének a közzététele, és ennek a rendeletnek a módosításaival fog bővülni - és folyamatosan hatálytalanításra kerülni az 56/2004 (IV.24.) FVM rendelet – az érvényes szövegek sora.

A 152/2009. (XI. 12.) FVM rendelet elsősorban tehát technikai jellegű módosítás. A hatályba lépés, a kötelező alkalmazás újabb időpontjai azoknál az előírásoknál, amelyek nem változtak csak jogtechnikai jellegű. Vannak természetesen olyan előírások, amelyek változtak a közösségi joganyag változása miatt.

Technikai változások:

- Az egyes előírások a rendelt mellékletében jelennek meg. Ez az első rendelet 12 mellékletet tartalmaz, amelyek a következők:
 1. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-1-90/496 számú előírása az élelmiszerek tápérték jelöléséről
 2. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-1-87/250 számú előírása a végső fogyasztóknak szánt alkoholtartalmú italok alkoholtartalmának jelöléséről
 3. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-94/35 számú előírása az élelmiszerekben használható édesítőszerokról
 4. melléklet - Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-94/36 számú előírása az élelmiszerekben használható színezékekről
 5. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-95/2 számú előírása az édesítőszereken és a színezékeken kívüli egyéb élelmiszer-adalékanyagokról
 6. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-2008/60 számú előírása az élelmiszerekben használható édesítőszeres tisztasági követelményeiről

7. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-2008/128 számú előírása az élelmiszerekben használható színezékek tisztasági követelményeiről
 8. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-2008/84 számú előírása a színezékeken és édesítőszeren kívüli egyéb élelmiszer adalékanyagok tisztasági követelményeiről
 9. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-83/417 számú előírása az emberi fogyasztásra szánt tejfehérjéről (kazeinekről és kazeinátokról)
 10. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2001/110 számú előírása a mézről
 11. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2001/112 számú előírása a gyümölcslevekről és egyes hasonló, emberi fogyasztásra szánt termékekről
 12. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3/13-1 számú előírása a húskészítményekről
- Tekintettel arra, hogy a rendelet mellékletének nem lehet további melléklete, az előírások tagolása részekre (A, B, C stb.) továbbá fejezetekre, pontokra osztható fel.
 - Technikainak mondható és igen bonyolult a hatálytalanító rendelkezések sora egyrészt a már említett, az 56/2004 (IV.24.) FVM rendelet tartalma, másrészt a változó közösségi irányelvek változatos alkalmazási időpontjai miatt.
 - Azoknál az előírásoknál, amelyek még nem jelentek meg újra, az 56/2004. és az 57/2004. FVM rendeletek hatályban maradó részeit kell alkalmazni.

Tartalmi változások

- Változik a tápérték-jelölésre vonatkozó szabályozás, amely döntően az RDA értékek módosulását jelenti.
- Módosulnak az adalékanyagok felhasználását meghatározó előírások a 1331/2008/EK, a 1332/2008/EK, a 1333/2008/EK és a 1334/2008/EK, az adalékanyagokra vonatkozó rendeletek miatt. Fontos tudni, hogy a táblázatok nem módosultak csak annyiban, hogy a GMP helyett a közösségi jog által is használt „quantum satis” kifejezés került a szabályozásba.
- Hatályon kívül kerülnek az MÉ 1-2-81/712 (Egyes élelmiszer-adalékanyagok tisztasági kritériumainak ellenőrzésére szolgáló

vizsgálati módszerek), az MÉ 1-2-88/388 (Az élelmiszerekben használható aromaanyagok és az előállításukra szolgáló nyersanyagok), az MÉ 1-2-89/107 (Az élelmiszerekhez engedélyezett adalékanyagok általános előírásai) előírások.

- Az alkoholtartalmú italok jelölésében fontos változás, hogy az alkoholtartalom %-os feltüntetését megelőzően az „alkohol” szó, az „alk.” rövidítés jelölése tetszőleges.
- Kiseb változás található a méz előírásban a trópusi mézet keverékként tartalmazó mézek HMF tartalmának előírásában.
- A húskészítmények nemzeti termékleírásában az Európai Unió Bizottságánál történt notifikációt követő módosítások jelennek meg, amely döntően a füstölésre, érlelésre és pácolásra vonatkoznak.

Megújulás következő („második”) sorozata a következő előírások új kiadása lesz, a mellékletek sorrendjeiben:

13. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3/51-1 számú előírása a tejtermékekről
14. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-2-2009/32 számú előírása (a volt 1-2-88/344) az élelmiszerek előállítása során használható extrakciós oldószerekről
15. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-76/621 számú előírása az étolajokban, zsírokban, valamint hozzáadott étolajat és zsírt tartalmazó élelmiszerekben megengedett erukasav-tartalomról
16. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-89/108 számú előírása a gyorsfagyasztott élelmiszerekről
17. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-92/2 számú előírása a gyorsfagyasztott élelmiszerek hőmérsékletének hatósági ellenőrzésére vonatkozó mintavételi eljárásról és vizsgálati módszerről
18. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-1999/4 számú előírása a kávé- és cikóriakivonatokról
19. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2000/36 számú előírása az emberi fogyasztásra szánt kakaó- és csokoládétermékekről
20. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2001/111számú előírása az emberi fogyasztásra szánt egyes cukortermékekről
21. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2001/113 számú előírása az emberi fogyasztásra szánt gyümölcsdzsem, zselé, marmelád és cukrozott gesztenyekrém termékekről

22. melléklet - A Magyar Élelmiszerkönyv 1-3-2001/114 számú előírása a részben vagy teljesen dehidratált, emberi fogyasztásra szánt, tartós tejtermékekről (Sűrített tej és tejpor) (egységes szerkezetben az MÉ 1-3-2007/61 előírással)

Ezekben az előírásokban tartalmi változás nem lesz, formailag követi a már említett technikai változásokat.

Tekintettel arra, hogy szabályozások állandó változásban vannak, a 13-22. mellékleteket hatályba helyező rendelet már módosítani is fogja az újonnan kiadottak némelyikét, így:

- kiegészül az MÉ 1-3- 2001/112 előírás B része a sűrítmenyből készült gyümölcslevek Brix-értékei táblázattal,
- módosul az MÉ 1-2- 95/2 előírás, amelyből nyomdai hiba miatt kimaradt a D rész III. fejezetében az E251 és E252 sor feletti fejléc, ahol helyesen a NaNO₃-ban kifejezett mennyiségeknek kell szerepelni.

Ezen második sorozatot tartalmazó rendelet kihirdetése 2010. március közepére várható.

II. A Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság újjáalakulása

Az élelmiszerkönyvi előírások és irányelvek elfogadásának egyik meghatározó lépése azoknak a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság általi elfogadása.

A Magyar Élelmiszerkönyv szakmai irányító szervének az élelmiszerlánc területén kötelező előírások és ajánlott szakmai irányelvek gyűjteményei kiadásának rendjéről szóló 220/2008. (VIII. 30) Korm. rendelet jelöli ki a Magyar Élelmiszerkönyv Bizottságot.

Az ötévenként megújuló Bizottság mandátuma 2009. december végén járt le, az új összetételű grémium ez év elejétől kezdte meg működését.

A Korm. rendelet által meghatározott összetétel a Bizottságban képviselést biztosít az élelmiszer-vállalkozásoknak, az oktató, kutató intézmények képviselőinek, fogyasztói érdekvédelmi szervezeteknek, továbbá a hatóságoknak, a Magyar Élelmiszer-biztonsági Hivatalnak, a minisztériumok képviselőinek. A Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság létszáma 15 fő, tagjait a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter nevezi ki.

A Bizottság tagjai a 2010-2014. közötti időszakban:

dr. Aranyi Péter	Szociális és Munkaügyi Minisztérium
Balaskó Renáta Klára	Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet
dr. Balla Csaba	Budapesti Corvinus Egyetem
dr. Bánáti Diána,	Központi Élelmiszer-tudományi Kutató Intézet
Biacs Péter	SPAR Magyarország Kereskedelmi Kft.
Deák Ferenc	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
dr. Dömölki Ferencné	Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület
Gyaraky Zoltán, elnök	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
dr. Oravecz Márton	Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ
Ősz Csabáné, titkár	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Pauer István	Élelmiszerfeldolgozók Országos Szövetsége
Schreiberné Molnár Erzsébet	Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság
Soós Zoltán	Soós Tésztaipari Kft.
dr. Szeitzné dr. Szabó Mária, elnökhelyettes	Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal
dr. Tömösközi Sándor	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A Bizottság a Magyar Élelmiszerkönyv előírásainak és irányelveinek kidolgozására a következő szakbizottságokat hozta létre és kinevezte elnökeit:

Analitikai	dr. Salgó András, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Édesipari termékek	dr. Mohos Ferenc, élelmiszeripari szakértő
Fűszerpaprika	Oláh József, Mondex Kft.
Gyógynövény	dr. Bernáth Jenő, Budapesti Corvinus Egyetem
Gyümölcslevek, üdítőitalok, ásványvíz	Somorácz Jánosné, élelmiszeripari szakértő
Húskészítmény	dr. Kovács Ferenc, MGSZH Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Jégkrém	Sárváriné Lakatos Éva, MGSZH Főváros Pest megye
Kávé	Ősz Csabáné, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Malomipari termékek	dr. Tömösközi Sándor, Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Méz	dr. Korány Kornél, Budapesti Corvinus Egyetem
Sör	dr. Hoschke Ágoston, Budapesti Corvinus Egyetem
Sütő- és cukrászipari termékek	Badakné Dr. Kerti Katalin, Budapesti Corvinus Egyetem
Száraztészta	Deák Ferenc, Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Szeszes italok	Bikfalviné Dr. Hamza Kinga, élelmiszeripari szakértő
Tartósítóiipari termékek	Stégerné dr. Máté Mónika, Budapesti Corvinus Egyetem
Tej és tejtermékek	dr. Unger András, Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézet
Vadomtermő gomba	dr. Rimóczi Imre, Budapesti Corvinus Egyetem

A magyar élelmiszerszabályozásban változatlanul tehát meghatározó szerepet játszik a Magyar Élelmiszerkönyv. Az előírások biztosítják az Európai Unió élelmiszerekre vonatkozó direktívái átvételének jogi formáját, ugyanakkor lehetőséget biztosítanak az EU joga által le nem fedett területeken nemzeti előírások kiadására. A irányelvek az adott termék/termékcsoport előállításában, forgalmazásában, fogyasztásában érdekeltek egyetértésével szabályozza az adott termék/termékcsoport legfontosabb jellemzőit. Az irányelvek – ahogy a nevük által is kifejezésre jut – nem kötelező jellegű dokumentumok, kötelezővé azokat a gazdasági környezet teszi. A mai magyar viszonyok között azonban még mindig szükséges, ha áttételes formában is, de jogilag is készíteni a széles körű alkalmazást. Ezt szolgálja, az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény, amelynek 66. § (2) bekezdése egyértelművé teszi azt a követelményt, hogy ugyan az irányelv alkalmazása nem kötelező, de az abban szereplő megnevezések használata esetén az élelmiszernek az irányelvben foglaltaknak meg kell felelni.

A Bizottság javaslatára az előírásokat a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter rendelettel adja ki, az irányelveket szintén a miniszter teszi közzé a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítőben.

A Magyar Élelmiszerkönyv Bizottság ez évi munkatervében szerepel a 152/2009. (XI. 12.) FVM rendelettel megkezdett, az élelmiszerkönyv előírásainak egységes, új szerkezetben történő kiadásának folytatása, ahogy az e cikk első részben szerepel. Természetesen, folyamatosan harmonizáljuk az EU élelmiszerszabályozási direktíváit. Tervezzük a sütőipari termékekre vonatkozó nemzeti előírás és irányelv (MÉ 1-3/81-1, MÉ 2-81), az édesipari termékek és a sör irányelvek (MÉ 2-84, MÉ 2-96) felülvizsgálatát. A megkülönböztető minőségi jelöléssel ellátott mézfélék irányelv kiadását (MÉ 2-100) követően dolgozunk a különleges minőségű tejtermékek és feldolgozott gyümölcsök követelményrendszerének kialakításán.

Ősz Csabáné